

ต้นกาแฟ

ตอกรัก พยัคศรี

นักวิชาการ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

จากภูมิปัญญาแผ่นดิน.. สู่งานทำกินที่พอเพียง

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริให้ดำเนินงานโครงการพัฒนาต่างๆ เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ด้อยโอกาสในถิ่นทุรกันดารห่างไกลคมนาคมให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา ด้วยทรงเห็นว่าประชาชนในพื้นที่เหล่านี้มีความเป็นอยู่ยากลำบาก ได้รับบริการพื้นฐานต่างๆ จากรัฐไม่ทั่วถึง การพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมจึงเป็นไปอย่างช้าๆ และไม่เพียงพอ ทำให้มาตรฐานในการดำรงชีวิตของประชาชนเหล่านี้ ไม่เท่าเทียมกับประชาชนในพื้นที่อื่นๆ ในการดำเนินงานโครงการเพื่อช่วยเหลือประชาชนเหล่านี้ทรงเน้นการพัฒนาเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. ความยากจน
2. ปัญหาโภชนาการและสุขภาพอนามัย
3. การขาดโอกาสทางการศึกษา
4. ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

ฎีฟ้า

“ฎีฟ้า” คืค้คำสองคำที่นำมำเขียนเป็นคำใหม่ คืค้คำว่า “ฎี” ที่มืค้ความหมายวำ ดินแผ่นดิน หรือเขำ ฎีเขำ และคำว่า “ฟ้า” หมายถึง ฟ้า ท้องฟ้า สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งร้ำนขึ้นในกองทุนพัฒนาเด็กและเยำวชนในถิ่นทุรกันดาร(กพด.) พระราชทานชื่อ “ฎีฟ้า” เพื่อสนับสนุนการจ้ำหน้ำยผลิตภัณฑ์ที่ต้ำนงๆ ของโครงการส่งเสริมอาชีพตามพระราชดำริช เป็นกรสร้ำนวงจรการผลิตและการตลาดที่สมบูรณ์จ้ำนกรการผลิตของชาวบ้านในถิ่นทุรกันดารสู่กระบวนกรทางการตลาดไปยังลูกค้าในเมืองเพื่อให้ผลิตภัณฑ์เหล่ำนั้ันมืค้การจัดการคลังสินค้าที่เหมาะสมและมีแหล่งจ้ำหน้ำยประจ้ำที่ถาวร โดยมีคณะผู้บริหารงานที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มำช่วยงาน

ก่อดั้งฎีฟ้า

การก่อดั้ง “ร้ำนฎีฟ้า” มืค้วัตถุประสงค์หลายประการซึ่งล้วนแต่เป็นการส่งเสริมเพื่อพัฒนาคนในชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และช่วยสนับสนุนการแก้ไขปัญหำพื้นฐานข้ำนต้น วัตถุประสงค์ประการแรกคืค้ การเป็นช่องทางในการจัดจ้ำหน้ำยผลิตภัณฑ์ของโครงการส่งเสริมอาชีพตามพระราชดำริช โดยมีสินค้าและกิจกรรมต้ำนงๆ ช่วยสนับสนุนการด้ำเนินงานของร้ำนทำให้ตอบวัตถุประสงค์ในการพัฒนาชาวบ้าน ชุมชน เด็กและเยำวชนในถิ่นทุรกันดารได้อย่างยั่งยืน ประการที่สอง เพื่อส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในท้องถื่นและพัฒนาอาชีพให้ประชาชนในท้องถื่นทุรกันดาร ประการที่สาม เพื่อพัฒนาคุณภาพของคนและชุมชน ด้ำนกรสร้ำนวงจรการตลาดที่มีประสิทธิภาพระหว่างชุมชนในท้องถื่นทุรกันดารกับผู้บริโภค และประการสุดท้าย เพื่อพัฒนากระบวนกรจัดสรรผลประโยชน์ที่ก่อดั้งขึ้น ให้คืนกลับสู่ชุมชนที่มีส่วนในการผลิตตลอดจนเด็กและเยำวชนในท้องถื่นทุรกันดาร

สาขาแรก และสาขาต้อมา

ร้ำนฎีฟ้า สาขาแรกที่เปิดด้ำเนินการคืค้ สาขาสยามดิศค้ฟเวอรี ถนนพระราม 1 ต้อมาได้เปิดสาขาต้ำนงๆ เพิ่มขึ้นโดยลำดับ ในปัจจุบัน (ณ วันที่ 7 เมษายน 2564) มืค้ร้ำนฎีฟ้าสาขาต้ำนงๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และต้ำนงจ้ำนงหวัด 22 สาขา ได้แก่

1. ร้ำนฎีฟ้าสาขาสยามดิศค้ฟเวอรี
2. ร้ำนฎีฟ้าสาขาสุขุมวิท ซอย 7
3. ร้ำนฎีฟ้าสาขาจตุจักร
4. ร้ำนฎีฟ้าสาขาถนนกำแพงเพชร

5. ร้านภูฟ้าสาขาพระที่นั่งวิมานเมฆ
6. ร้านภูฟ้าสาขาหัวหินมาร์เก็ตวิลเลจ
7. ร้านภูฟ้าสาขาบอง มาร์เช่
8. ร้านภูฟ้าสาขาป่าตอง ภูเก็ต
9. ร้านภูฟ้าสาขาเดอะแพลนท์อินน์มเพลส วัชรพล
10. ร้านภูฟ้าสาขาจัตุรัสจามจุรี
11. ร้านภูฟ้าสาขาฟิวเจอร์พาร์ค รังสิต
12. ร้านภูฟ้าสาขาพาราไดซ์ พาร์ค
13. ร้านภูฟ้าสาขาศิริราช
14. ร้านภูฟ้าสาขาเชียงใหม่
15. ร้านภูฟ้าสาขาโรงพยาบาลรามาริบดี
16. ร้านภูฟ้าสาขาบิ๊กซีพระราม 4
17. ร้านภูฟ้าสาขาบิ๊กซีราชดำริ
18. ร้านภูฟ้าสาขาสัมมากรเพลส รามคำแหง 110
19. ร้านภูฟ้าสาขาโลตัส บางใหญ่
20. ร้านภูฟ้าสาขาน่าน
21. ร้านภูฟ้าสาขาไอคอนสยาม
22. ร้านภูฟ้าผสมผสาน สยามพารากอน

ผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์สินค้าของร้านภูฟ้ามีมากมายหลายรูปแบบซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติที่ทำโดยคนในชุมชนต่างๆ ในหลากหลายจังหวัด เช่น บ้านกุดหว้า อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น บ้านขุนอมแอตในและขุนอมแอตนอก อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ บ้านเขาดันหยง อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส บ้านนายาวและบ้านทุ่งเหียง อำเภอสนามชัยเขต

จังหวัดฉะเชิงเทรา บ้านหมอคง อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา เป็นต้น ผลิตภัณฑ์ที่วางจำหน่าย ในร้านภูฟ้าจะเป็น ผ้า กระเป๋า เครื่องจักสาน อาหาร ยาสมุนไพร ครีมนวดผม และผลิตภัณฑ์ จากภาพฝีพระหัตถ์ เช่น เสื้อเชิ้ตโพลี เสื้อยืด แก้วน้ำ สมุดโน้ต ฯลฯ

ภูฟ้าผสมผสาน

ร้านภูฟ้าผสมผสาน (สยามพารากอน) เป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมรูปแบบใหม่ เพื่อเผยแพร่วรรณกรรมและข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี ทั้งของประเทศไทยและของโลก เพื่อให้ผู้มาเที่ยวชมมีความรู้ ความเข้าใจ เกิดความรักและภาคภูมิใจในมรดกของชาติและท้องถิ่น นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้สร้างสินค้า ของที่ระลึก ของใช้ที่เป็นการเผยแพร่มรดกวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาวางขาย เพื่อเป็นการสนับสนุนกิจการของพิพิธภัณฑ์ ทั้งของรัฐและเอกชน รวมทั้งส่งเสริมอาชีพของชาวบ้านในท้องถิ่นต่างๆ ด้วย ร้านภูฟ้าผสมผสาน จึงเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมรูปแบบใหม่ซึ่งผสมผสานความรู้ ความเพลิดเพลิน และการเลือกซื้อสินค้าอย่างมีคุณค่า ด้วยการจัดพื้นที่ของร้านแสดงนิทรรศการ หมุนเวียนสื่อสารเรื่องราวที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการการประดิษฐ์คิดค้น และการประสานความรู้สาขาต่างๆ ทั้งวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศิลปวัฒนธรรม นอกจากนี้ นิทรรศการแล้วยังมีการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ซึ่งมีหลายประเภทส่วนหนึ่งเป็นสินค้าที่อัญเชิญภาพฝีพระหัตถ์มาประดับ ในรูปแบบเฉพาะที่มีจำหน่ายที่ร้านภูฟ้าผสมผสานเท่านั้น บางส่วนเป็นสินค้าที่มีเนื้อหาเกี่ยวเนื่องกับนิทรรศการซึ่งคัดสรรมาอย่างดี บางส่วนเป็นสินค้าที่ออกแบบเป็นพิเศษโดยศิลปินชั้นนำ ผสมผสานประโยชน์ใช้สอย ฝีมือ นอกจากนี้ สินค้าบางส่วนยังเป็นผลงานของเยาวชนและชาวบ้านในชุมชนต่างๆ ในโครงการส่วนพระองค์เพื่อสร้างรายได้เสริมให้ชาวบ้านในถิ่นทุรกันดาร

“ร้านภูฟ้า” ไม่ได้เริ่มต้นจากจุดที่ยิ่งใหญ่ดังชื่อ “ภูฟ้า” หากเริ่มจากจุดเล็กๆ จากความใส่พระทัยของสมเด็จพระเจ้าฟ้าผู้มีความปรารถนาให้ประชาชนในพระองค์ได้พ้นจากความทุกข์ยาก อันเนื่องมาจากความยากจน อันนำไปสู่ปัญหาทางโภชนาการและสุขภาพ การขาดโอกาสทางการศึกษา ปัญหาเหล่านี้มีความเกี่ยวพันกันเป็นลูกโซ่ก่อให้เกิดความทุกข์ยากแก่ประชาชนเป็นอย่างมาก

ร้านภูฟ้าจึงเปรียบเสมือนต้นไม้น้อยๆ ที่พระองค์ทรงปลูกไว้บนแผ่นดินที่ถึงแม้จะอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรทางวัฒนธรรม แต่กลับแห้งผากเพราะความยากจนของคนในชุมชน พระองค์ทรงหมั่นรดด้วยน้ำพระทัย พรวันดินด้วยความอุตสาหะ จนกระทั่งต้นไม้นี้ได้หยั่งรากลึกลงไปในพื้นที่วัฒนธรรมนั้นแล้วเจริญเติบโต ผลิดอกออกผลเป็นสินค้า ผลิตภัณฑ์ต่างๆ มากมายที่เกิดขึ้นจากคนในชุมชน แต่กึ่งกันสาขาแม่โพสพไปทั่วประเทศ พระองค์และต้นไม้นี้ทำให้แผ่นดินที่เคยแห้งผากกลับชุ่มฉ่ำ เป็นดินดี เป็นดินที่ต้นไม้อาจเติบโตได้เองโดยไม่ต้องพึ่งพาใคร

อ้างอิง

www.phufa.org

เพจร้านภูฟ้า. (2564). <https://www.facebook.com/PHUFASHOP>

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2564).ร้านภูฟ้า. สืบค้นเมื่อ 7 เมษายน 2564.

ผู้เขียน

ดอกรัก พยัคศรี

นักวิชาการ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)